

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός και το Άγιον Όρος [Ε΄ Μέρος]

[/ Πεμπτούσία](#)



Η προαγωγή του Χαραλάμπους δεν ήταν τυχαία ούτε και επιφανειακή, διότι διασώζεται μαζί με την υπογραφή του και η σφραγίδα του. Συνήθως τα εκκλησιαστικά πρόσωπα που έφεραν σφραγίδα είχαν και κάποια εξουσία, κυρίως διοικητική. Έτσι, είναι πιθανόν ότι η προαγωγή του Χαραλάμπους σε αρχιμανδρίτη συνοδεύτηκε και με την εγκαθίδρυσή του σε μίαν εκκλησιαστικήν θέσιν. Η μοναδική αναφορά του ονόματος Χαράλαμπος που μπορέσαμε να εντοπίσουμε σε παρόμοιαν θέσιν, σχετίζεται με την μονή Βατοπαιδίου και υπάρχει στην επιστολήν του Ιωαννικίου του 1805. Εκεί αναφέρεται κάποιος Χαράλαμπος συνέξαρχός του, ο οποίος γνωρίζει θέματα που αφορούν διοικητικές υποθέσεις της μονής Βατοπαιδίου στο Ιάσιον.



Λαμβανομένου υπ' όψιν ότι ακόμη και οι διοικητικές θέσεις μπορούσαν να πληρωθούν όχι μόνον από βατοπαιδινούς μοναχούς αλλά και ξένους, οι οποίοι υπέγραφαν το κοντράκτον -την συμφωνίαν εργασίας- με το Βατοπαίδι, τότε πολύ πιθανόν ο αναφερόμενος Χαράλαμπος να είναι το αυτόν πρόσωπον μετά του ιερομονάχου Χαραλάμπους Μαχαιριώτου. Αν συνέβη αυτό, τότε οι ίδιοι οι βατοπαιδινοί πατέρες τον ενέκριναν, τον συνέστησαν και τον προώθησαν ως

γνωστόν σε αυτούς και αγαπητόν. Εξάλλου, εκτός από ένα ζέον κατασκευής του 1785, όλα τα άλλα αντικείμενα και βιβλία τα οποία φέρουν το όνομα του Χαράλαμπος, παραγγέλθηκαν κατά τα χρόνια 1791-1795, αφ' ότου έγινε δηλ. ο Χαράλαμπος αρχιμανδρίτης και μέχρι την πρώτη καθοδό του στην Κύπρο. Από αυτό εξαγάγουμε το συμπέρασμα ότι μετά το 1791 είχε περισσότερη οικονομική άνεσιν, κάτι που δείχνει ότι πιθανόν έπαιρνε μισθό από κάποια εκκλησιαστική θέσιν που κατείχε.

Εάν η ανωτέρω υπόθεσή μας ευσταθεί, τότε αλλάζουν άρδην τα όσα μέχρι σήμερα πιστεύαμε για την περίοδο της απουσίας των δύο μαχαιριωτών πατέρων από την Κύπρο. Έως τώρα επιστεύετο ότι αναχωρώντας το 1783 κατευθύνθηκαν απ' ευθείας προς την Μολδοβλαχία, όπου, ο μεν Κυπριανός παρέμεινε συνεχώς για 19 ολόκληρα χρόνια μέχρι το 1802, ο δε Χαράλαμπος σε κάποια στιγμή επέστρεψε στο μοναστήρι του, μετέβη ξανά στην Μολδοβλαχία το 1794 μετά του ιερομονάχου Γρηγορίου κομίζοντας και το γράμμα του ηγουμένου προς την Εκκλησίαν και τον λαόν της Μολδοβλαχίας, επανέκαμψε δε οριστικά και αυτός στην Κύπρο το 1802 μετά του Κυπριανού.

Όπως φαίνεται όμως οι δύο πατέρες ούτε πήγαν απ' ευθείας στην Μολδοβλαχία, ούτε και παρέμειναν συνεχώς εκεί όλα αυτά τα χρόνια, αλλά μετακινούνταν σε όλη την γεωγραφική περιοχή μεταξύ Κύπρου - Μολδοβλαχίας. Υπ' αυτήν την προοπτική, θα πρέπει να επισκέφθηκαν κι άλλες φορές την Κύπρο και το μοναστήρι τους, είτε και οι δύο μαζί είτε ο ένας εκ των δύο, μόνη δε η περίπτωση του Χαράλαμπος το 1794 διασώζεται λόγω της επιστολής του ηγουμένου. Ίσως αυτή η περίπτωση να ήταν και η πρώτη.

Η επιστολή την οποίαν έγραψε ο ηγούμενος Μαχαιρά Ιωαννίκιος το 1794, διεδραμάτισε σημαντικό ρόλο ώστε να κινήσει τα φιλεύσπλαγχνα αισθήματα του αυθέντου και ηγεμόνος Ιωάννου Μιχαήλ Κωνσταντίνου Σούτζου βοεβόδα της Μολδοβλαχίας, ώστε να εκδώσει το 1795 το γνωστό χρυσόβουλλο, με το οποίο έδιδε εντολή να επιχορηγείται κατ' έτος στην μονή Μαχαιρά σημαντικό ποσόν προς ενίσχυσιν οικονομικήν της Μονής.

Αλλά και για τον χρόνο της οριστικής τους επανακάμψεως στην Κύπρο, εάν ισχύει η υπόθεσίς μας, τότε και εδώ τα πράγματα αλλάζουν όσον αφορά τον Χαράλαμπο, αφού για τους άλλους δύο πατέρες έχουμε ιστορικές πληροφορίες. Ο μεν Κυπριανός λοιπόν παρέμεινε στην Κύπρο το 1802, αφού έκτοτε μαρτυρείται η παρουσία και δράση του σ' αυτήν, ο δε ιερομόναχος Γρηγόριος δεν επέστρεψε ξανά ζωντανός, αλλά παρέμεινε στην Μολδοβλαχία μέχρι τον θάνατό του το 1838. Μετά τον θάνατό του, ο ηγούμενος Μαχαιρά Μελέτιος απέστειλε συγγενή του κεκοιμημένου τον οποίον εφοδίασε με πληρεξούσιο, και μετέφερε πίσω στην Μονή

όλα τα υπάρχοντα του Γρηγορίου. Για τον Χαράλαμπο όμως δεν έχουμε καμμία μαρτυρία μετά το 1802.

Είναι λοιπόν πιθανόν η παραμονή του στην Μολδοβλαχία μετά που επέστρεψε εκεί το 1794, να παρατάθηκε και μετά το 1802, με ενδιάμεσες ίσως επισκέψεις στην Κύπρο. Μία τέτοια επίσκεψη έλαβε χώρα το 1802, μετά την οποία ο Κυπριανός, όπως θα δούμε παρακάτω, υποχρεώθηκε να παραμείνει για πάντα στην Κύπρο, ο Χαράλαμπος όμως προφανώς επέστρεψε ξανά στην Μολδοβλαχία, όπου και συνέχισε να ασκεί καθήκοντα εξάρχου σε μετόχι της μονής Βατοπαιδίου, μάλλον στην Μονή της Γκόλιας. Εκεί τον συναντούμε το 1805 όπως αναφέρεται στην επιστολή του Ιωαννικίου. Πιστεύουμε ότι ο Χαράλαμπος επέστρεψε μόνιμα στην Κύπρο πολύ αργότερα, αφού σε γραπτά κείμενα αναφέρεται μόλις το 1819. Αυτό είναι πολύ παράδοξο, δεδομένου ότι αν ήταν στην Κύπρο κατά τα χρόνια της αρχιερατείας του Κυπριανού, ασφαλώς θα είχε αναμιχθεί ενεργά στις διάφορες υποθέσεις της αρχιεπισκοπής όπως συνέβη και με τον μεγάλο οικονόμο της Αρχιεπισκοπής παπα Σάββα, επίσης κατά σάρκα συγγενή του αρχιεπισκόπου.

Στο σημείο αυτό μπορεί να τεθεί το ερώτημα, γιατί τότε έφεραν τα πράγματά τους το 1802 αφού δεν είχαν σκοπό να παραμείνουν για πάντα στην Κύπρο. Φρονούμε όμως ότι δεν συνέβη αυτό. Η μόνη μαρτυρία που έχουμε γι' αυτό είναι του Γεωργίου, που επαναλαμβάνεται από τον Χάκκεττ, οι οποίοι αναφέρουν ότι οι Κυπριανός και Χαράλαμπος, επιστρέφοντας εκ της Μολδοβλαχίας, αφιέρωσαν στην Μονή τους διάφορα πολύτιμα ιερά σκεύη και άλλα κειμήλια. Ωστόσο έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: α) Οι μαρτυρίες αυτές χρονικά απέχουν σημαντικά από τα γεγονότα, και εφ' όσον δεν τεκμηριώνονται, παραμένουν κι αυτές στην σφαίρα της εικασίας. Θα μπορούσαν δηλαδή τα αφιερώματα των δύο πατέρων να είχαν μεταφερθεί στην Κύπρο σε κάποια μεταγενέστερη ημερομηνία. β) Θα μπορούσε να είχε συμβεί αυτό που αναφέρουν οι Γεωργίου και Χάκκεττ, σε περιορισμένο όμως βαθμό. Θα ήταν δυνατόν δηλαδή οι Χαράλαμπος και Κυπριανός σε κάθε επίσκεψή τους στην Κύπρο να έφερναν και ένα μέρος των προσωπικών τους αντικειμένων και αφιερωμάτων.

Βεβαίως όλα τα ανωτέρω παραμένουν στην σφαίρα της υποθέσεως, αφού δεν υπάρχουν πληροφορίες η άλλα στοιχεία. Εμμέσως όμως ενισχύεται η υπόθεσίς μας περί πολλαπλών επισκέψεων των δύο μαχαιριωτών πατέρων στην Κύπρο, και από ένα άλλο στοιχείο. Ο πρωταρχικός σκοπός της αναχωρήσεώς τους από την Κύπρο ήταν η διεξαγωγή εράνων για οικονομική ενίσχυση της Μονής τους. Οι οικονομικές ανάγκες της τελευταίας ήταν τρέχουσες και επείγουσες, και συνεπώς δεν θα ήταν δυνατόν να παρέδωσαν τα συγκομισθέντα χρήματα μετά από 19 χρόνια, αλλά θα πρέπει οπωσδήποτε κατά την χρονική αυτή περίοδο να είχαν αποστείλει με κάποιο τρόπο χρήματα προς την Μονή τους. Οι μόνοι τρόποι

αποστολής χρημάτων που υπήρχαν τότε ήταν είτε μέσω ενός εμπίστου προσώπου, είτε μέσω πόλιτζας, είτε με προσωπική τους επίσκεψιν και μεταφοράν.

Η πρώτη περίπτωση φαίνεται αδύνατη. Που θα έβρισκαν έμπιστο άνθρωπο στα ξένα, μόνοι, έρημοι και άγνωστοι; Εξ άλλου όπως είδαμε και προηγουμένως, δεν υπήρχε απ' ευθείας σύνδεσις της Κύπρου με την Μολδοβλαχίαν, αλλά οι συγκοινωνίες και οι διακινήσεις γίνονταν μέσω Κωνσταντινουπόλεως και Σμύρνης. Οι διακινήσεις εμπορικών πλοίων από την Κύπρο μέσω του λιμανιού της Σμύρνης, είχαν ως προορισμό την Γαλλία, την Μικρά Ασία (Καραμανία) και άλλους προορισμούς εντός της Μεσογείου. Έτσι, θα ήταν δύσκολο να βρουν έμπιστο άνθρωπο που να διακινείται στις ίδιες με αυτούς περιοχές, για να του εμπιστευθούν αντικείμενα αξίας η χρήματα.

Η δεύτερη περίπτωση ήταν συνηθισμένο φαινόμενο την εποχήν εκείνη. Οι πόλιτζες ήταν ως συναλλαγματικές, ως γραμμάτια τα οποία εξαργυρώνονταν στους δικαιούχους στους τόπους αποστολής. Αυτή ήταν μία εύκολη και ασφαλής διακίνησης χρημάτων.

[Συνεχίζεται]